

НЕДАВКА ад цэтра Віцебска, сярэд зялёных прысад на высокім беразе Заходняй Дзвіны — невялікі аднапавярховы дом. Тут нядоўга адкрыты мемарыяльны музей камандзіра Першай Беларускай партызанскай брыгады, Героя Савецкага Саюза Міная Пліпавіча Шымырова.

Дэляка за межы Беларусі пайшла слава пра легендарнага бацьку Міная, партызанскага ваяку ў гады Вялікай Айчыннай, а ў мірны час — народнага дэпутата. Да яго ішлі за парадой і дапамогай, з ім дзеляліся і рэдэсцо і горамі.

Знаёмыцца з экспазіцыяй музея, уявіць увесь жыццёвы шлях гэтага чалавека. Жыццё Міная Шымырова знітавана з жыццём Віцебшчыны і ў гады становлення Савецкай улады, і ў гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, і ў пасляваенны час.

«Вось «штокі» гэтага жыцця. Можа драўляная дошка, у якой нарэзаны і жывы дэзінцеў Мінае Шымыров. Побач — малюнак Г. Шутава «М. П. Шымыров сярэд батракоў у маёнтку Пудач». Шматлікія матэрыялы пра ўстаўленне Савецкай улады на Віцебшчыне, сярэд якіх — фотакопіі асабістых дакументаў М. Шымырова тых далёкіх гадоў — брандат Суражскай калені па брацтвах з дэзерцістам, прызначэнне камандзірам аддзлення, загад аб унагарадзі імяным гадзінікам.

Пасля разгону контррэвалюцыйнага і інтэрвенту Мінае Шымыров працуе спачатку дзесяцінікам, пасля прывабам, старшынёй калгаса, дырэктарам Пудачскай катонскай фабрыкі. І мы добра разумеем, чаму гэты чалавек стаў на чале першага партызанскага атрада на Віцебшчыне, створанага 9 ліпеня 1943 года сорак першага, каб нашы войскі пасля жорсткіх баёў пакінулі Віцебск.

Фатаграфіі і дакументы музея красамоўна расказваюць пра новы парадок, прынесены фашыстамі на Віцебшчыню: разбу-

раны горад, тысячы забітых савецкіх людзей, шыбеніцы, лагеры смерці, душугубы... У кожным паважлівым акупацыйным славя і кроў — расстраляна 22 чалавекі, расстраляна 58, расстраляна 41... Фатаграфіі і дакументы байцаў шымыроўскага атрада. У вітрынах партызанска зброя: вінтоўкі, аўтаматы, мінамёт, станковы кулямёт... Карціна мастака П. Яіча «Заложнікі» — пра шымыроўскую тра-

СЮДЫ НЕ ЗАРАСЦЕ НАРОДНАЯ СЦЯЖЫНА...

гедую. У чаканні смяротнага часу дзеці, сястра Мінае — фашысты ўзялі іх заложнікамі... Дачка Ліза пісала бацьку з фашысцкага застенка: «Тата, за нас не хваліся. Нікога не слухай і да немы не ідзі. Калі цябе заб'юць, мы бясшчыны і за цябе не адпомсцім, а калі нас заб'юць, тата, ты за нас адпомсціш...»

Так, бацька Мінае адпомсціў за смерць дзяцей. Адпомсціў за смерць многіх савецкіх людзей. Хіба можна знойсці словы, каб расказаць пра музейную карту, на якой — трагедыя Віцебшчыны: легеры смерці, створаныя фашысцкімі законнікамі... Хіба мож-

на без хвалявання глядзець на мемарыяльную калону тым, хто не дамыў да светлага дня Першага... Тут, на гэтай каляне, сярэд многіх імёнаў народных мсціўцаў і імёнаў партызан Першай Беларускай брыгады: Героя Савецкага Саюза М. Сімянькова, М. Сімянькова, І. Федарава, П. Галушкіна...

Пераходзім у другую залу. Шэраг экспанатаў — пра важную для жыцця партызанскай рэспублікі падзею — пленум ЦК КП(б) 26 — 28 лютага 1943 года ў Маскве. Гэты пленум наваўшы канкрэтную праграму пашырэння партызанскага руху ў Беларусі да маштабаў усенароднай вайны.

Невыпадка спецыяльны раздзел экспазіцыі прысвечаны сувязі партызан з Вялікай зямлёй. Гэта ж менавіта яны, шымыроўцы, стварылі славетны Віцебскі вагаты для пастаяннай сувязі партызан з Масквой.

Гісторыя партызанскага атрада М. Біруліна — першаасноў Першай Віцебскай брыгады... Бежы шлях брыгады імя ВЛКСМ, створанай на базе атрада Д. Райцава. Дапамога партызан Віцебшчыны Савецкай Арміі ў вызваленні роднай зямлі... Віцебск вызвалены... Пра ўсё расказваюць экспанаты.

Завяршае экспазіцыю другая зала маляўнічае пано, створанае мастаком В. Ральцічам. Герой пано — рабочыя, сяляне, воіны, дзеці. Усе яны ўнеслі ўклад у перамогу. У гэтым — галоўная думка твора. Калі пано — галоўны герой: скульптурныя бюсты герояў-партызан, сціглы партызанскіх брыгад Віцебшчыны.

Падрабязна паказана ў музеі дзейнасць Мінае Шымырова пасля вайны. Мы бачым дэпутата біялоўт Мінае Шымырова, яго партызанскую кніжку, матэрыялы пра свакіраванне 70-гадзі бацьку Мінае ў 1961 годзе, газету «Віцебскі рабочы» за 5 ліпеня 1964 года з паведамленнем пра абранне Мінае Пліпавіча Шымырова ганаровым грамадзянінам Віцебска.

Урадавы ўзнагароды бацьку Мінаю, яго баяны і працоўныя

орданы і медалі... Письмы з усіх катэгорыяў неабходна Радзімы... і фатаграфіі, фатаграфіі — баявыя сабрамы дома, з піянерамі ў школе... Нарэшце, дакументы і здымкі пра той дзень 3 верасня 1964 года, калі бацькі Мінае не стала... Ён памірае на Успенскай гарцы, на высокім беразе Заходняй Дзвіны, у Савецкай Герой, побач з тымі, што аддалі жыццё за свабоду Айчыны... На магільнях герояў заўсёды кветкі...

І гэтыя кветкі, і новы музей на Віцебшчыне — сведчанне невысказанай любові да бацькі Мінае, чыё імя вечно будзе жыць у народзе... Хіба не пра гэта сведчаць і спектаклі, песні пра легендарнага партызанскага ваяку, і прысвечаны яму кнігі, карціны, партрэты, малюнак, паштовыя маркі, і спецыяльны спартыўны мелодыяры ў яго гонар, і названы імем бацькі Мінае саўтес, вучылішча...

Побач з буднікам музея — мемарыяльны комплекс — спеасабівы праца экспазіцыі. Тут устаноўлены скульптурны партрэт Мінае Шымырова, створаны З. Азуграм. Аўтар комплексу — віцебскі архітэктар З. Азуграм.

Ты выходзіш з музея, поўны ўражаннем ад яркага жыцця бацькі Мінае і яго аднамуцаў. Ты думаеш з удзячнасцю пра тых, што з вялікай любоўю стварылі гэты цудоўны музей: пра дырэктара І. Сімянькова, навуковага супрацоўніка Г. Смарцова, галоўнага мастака Б. Кузьмічава, мастакоў Л. Дзягілева, І. Хіцко, В. Ральціча і многіх іншых. Пра свет ветэрану, у які ўваходзіць выдатны камандзір і палітрабработнік часцей Першай Беларускай партызанскай брыгады Р. Шкода, Д. Райцаў, М. Бірулін і іншыя. Пра камсамольцаў Віцебска, якія пачалі стварэнні мемарыялаў.

Кожны, хто ўжо наведваў музей, пакідае яго з ясным усведамленнем: так, сюды не зарасце народная сцяжка... А. ПАДПІСКІ.

АДЗІН з наклонных атапаў работы над фільмам — перазапіс. Гэта складаны працэс, калі зводзіцца на адну плёнку ўсё ад рэліза да музыкі. Апошняе, рашаючае слова на гэтым этапе належыць гукааператару.

На перазапісах насычана, складанага ў гукавым выражэнні мастацкага фільма «Жыццё і ўз'ясенне Юрася Братчыка» паводле рамана У. Караткевіча «Хрыстос прызямліўся ў Героды» гукааператар быў заняты некалькі дзён запар. І мы змалі пагутарыць з Барысам Аляксандравічам Шангіным толькі ў перапынках. Потым святло гасла, і я зноў бачыў Шангіна на яго капітанскім мосціку — складанага пультам у зале гуказапісу. Ён запісваў гаворку, шуму, музыку. Усё гэта трэба было ўключыць і ўключыць у адлюстраванне на экране, запіс у пульту паслядоўнасці і камбінаваць на адну плёнку.

Барыс Шангін працуе на студыі «Беларусьфільм» некалькі гадоў, удзельнічаў у стварэнні многіх дакументальных і храні-

фільмаў і іншы прымём, калі ацэнка проста неабходна выкананне загада падобранай, запісанай музыкі для эмацыянальнай зарадка. У такіх выпадках музыка, гук пярэчыцца — яны нібы адна з умоў, якая садзейнічае стварэнню фільма. Так, напрыклад, амаў уст камядзю Віталія Чачырыкова рэжысёра Віталія Чачырыкова адмыслова пад фанатраму, пад загада запісаную музыку. Урачывае, вельмі шчырае авастале ў перапынках у фільме «Жыццё і ўз'ясенне Юрася Братчыка» таксама адмыслова пад музыку, дарчы, створаную самім на В. Шангіным.

На месцы, у экспедыцыях, ідзе, як правіла, запіс і ўсё фоннае гукаў — шум ручая, дрэва, вышч ветру, стрэлы і інш. Гэтыя запісы, дапрацаваныя, «ачышчаныя», уключаюцца ў канчатковы варыянт фанатраму. І тут ад гукааператара зноў таі паграбуцца пацучы меры, пастае, а часам і проста келітасі: бывае ж гук трэба не толькі адшукаць, падобраць, але і стварыць.

катавання, якое чыняць інжынерны, выноўнае спосабам струнненых фартаў. І сапраўды, у нізкіх, глыбкіх нібы арганічных гукаў, якія паступова пераходзіць у тужлівыя звы, вельмі шчыра пазнаць які-небудзь сучасны інструмент і ўжо тым больш фартаў. І ў той жа час ні музыка, ні гэтыя гукі не выдзяляюцца самі па сабе з кадра, наадварот, яны ў гэтым месцы гарманічныя з тым, што адбываецца на экране.

Дамагчыся аднаведнасці, поўнай злітнасці гукавога радзі і адлюстравання Шангін лічыць адной з найпершых задач гукааператара.

У агучанні фільма гукааператар пачае, як правіла, карыстацца сучаснай складанай апаратурай, пры дапамозе якой можна любіць шум, голас, музыку зававоўці, паскорыць, распінуць, узмаціць, сфармаваць рэзэрважыю — атрымаць штучнае раха. Да паслуг гукааператараў на студыях ілпер багатыя шуматэкі, тонатэлы, мантанжныя, залы гуказапісу. Та-

му, вядома, гукааператар павінен мець шырокія тэхнічныя, нават інжынерныя веды. Такі — В. Шангін.

...І вось экспедыцыя кінагруппы закончана, гукааператар вяртаецца з запісам фанатраму — запісам, зробленым на натуре. Пачынаецца мантаж фільма і адначасова ідзе работа над фанатрамай, ілущ канчатковыя запісы шуму, тэксту, музыкі. На гэтым этапе работы запісанае ў экспедыцыі часам зноў перапрабляецца. Ўвопыт работы паказваў гукааператарам і рэжысёрам, што натуральныя гукі ў кіназале часам гучаць менш выразна, чым гукі, створаныя штучна.

Барыс Шангін заўсёды працуе ў цесным творчым кантакце з кампазітарам — Алегам Наравайчанкам, Алегам Янчанкам.

Шмат напружання, увагі патрабуе ад гукааператара і запіс тэксту фільма, прычымнага, сярэнага, перахытага эмацыянальна ацэрамі. Таніроўку — запіс ацэраў ужо ў зале, перад экранам праводзіць звычайна разам рэжысёр фільма і гукааператар. І тут перш за ўсё гукааператар сочыць за дыямікай гаворкі, якая павіна адпавядаць дзеянню на экране, за напружаннем, за выразнасцю... Ён адказвае за фанатраму.

Нарэшце, яны гатовы — восем шпукел фанатраму. Гэта — вынік шматмесячнай работы. Ён наперадзе яшчэ аднаго апошняга этапу — перазапісу ён, гукааператар Барыс Шангін. А. ПРАКОПЧЫК.

ПРА ТЫХ, КАГО НЕ БАЧЫШ ГЛЯДАЧ ЯГО КАПІТАНСКІ МОСЦІК

кальных фільмаў, а таксама мастацкіх «Нахадка» і «Іду шукаць», «Саша-Сашанька». Шангіна зааршала розныя рэжысёры, і ўсе яны гавораць ажно: Шангін — вопытны спецыяліст, мастак вялікай сляховай і музычнай культуры... «Сляховае культура» — вызначэнне крыху даўнае.

Гэта ўменне чалавека з хаосу крыкаў, стралінняў, вопілаў, шэшту, плёнсату выбраць мастацкую камбінацыю гукавых спалучэнняў, патрэбных для гэтага кадра.

Напружаны гадзіны за пультам — гэта ўжо фінал, канец. А з чаго гукааператар Барыс Шангін пачынае сваю работу над фільмам?

Барыс Аляксандравіч вымае некалькі туютых папак. У іх сабраны розныя запісы, паметкі, ноты... А вось, бадай, найбольш цікавыя матэрыялы — гукавая інтэрпрэтацыя, распрацоўка сцэнарыя. Напісаны такі сцэнары, уявіць, загада пацучы увесць ад пачатку да канца фільм — задача, безумоўна, не з лёгкіх.

Гукавы распрацоўкі пачынаюцца да пачатку здымак. На наступным этапе — здымкі на натуре і ў павільёнах. Магнітафоны ўключаны, запіс тэксту, рэплі, шуму ідзе яснасцю.

Папярэднія матэрыялы Шангіна называюць зыходным, фонавым запісам. У гэтым запісе абраны знойдзеныя загады гукавага рэжысёра кінакадраў. Гэты матэрыял служыць гукааператару для пастаянных пошукаў новых гукавых спалучэнняў. Вядомы з вопыту работы над

Шангін успамінае, напрыклад, выпадкі, якія шукалі гукавое суправаджэнне для сцэны пажару на касмароўце ў фільме «Іду шукаць». Кадры найвышэйшага напружання — падзекі бан з кіслоты, вось-вось будзе выбух, людзі багучу... Як жа гэты эпізод узмаціць гукам? Спробы падагнаць музыку не задавальнялі гукааператара.

Рашэнне прышло нечакана: суправаджэнне для сцэны пажару, які задавоўлі і рэжысёра Ігара Дабралюбава, і гукааператара, аказаўся паслуханны рэзкі, пранізлівы свіст дымавой шашкі, кінутай у каменны дымаход. Запіс гэтага свісту на плёнцы зававоўлі, распінулі — атрымаўся трывожны гука-тук-свіст, які, бадай, і не магчыма сыграць на якім-небудзь музычным інструментам.

Такія і іншыя нечаканыя знаходкі і даюць права рэжысёрам і аператарам называць Барыса «кампазітарам гука» і гаварыць пра яго «сляховае культуру».

Экспедыцыя, калі гэта патрабуе змест сцэны, гукі з непавольна тэмбрамі раў яшчэ С. Эбенштэйна. Есць такія кадры, напрыклад, у яго вядомым фільме «Аляксандр Неўскі», гэта хаця б эпізод спалвання немаўля, які суправаджаецца зменным, дэфармаваным голасам адной плачучай валторны.

Прыблізна гэтую ж задачу — дасягнуць незапамінальнасці «голасу» інструментаў — не раз ставіў перад сабой і Барыс Шангін у рабоце над фільмам «Жыццё і ўз'ясенне Юрася Братчыка». Напрыклад, музыка ў сцэне

на мініскіх механічным заводзе імя С. І. Вавілава сканструяваны першы ў краіне праектар для дэманстрацыі звычайных дыяфільмаў на шматметровым экране ў вялікіх лекцыйных залах. Апарат мае спецыяльную прыстаўку, якая дазваляе адрозніваць прэзентацыю на экран перад дадатковай зарадка да дзевяці кадраў. Дыяфільмаў устанавіваюцца ў металічныя гібкія, якія захоўваюць іх ад механічных пашкоджанняў, а таксама аблігваюць лентару іх тэматычны падбор.

Перавагай «Гарызонт» з'яўляецца і тое, што з яго дапамогай можна паказваць на вялікім экране кадры са звычайнай плёны і фотоплёнкі шырокім 24х36 міліметраў.

Новы надпраектар знойдзе шырокае прымяненне ў культурна-асветустановах, пры правядзенні лекцый і тэматычных вечараў, а таксама ў школах, тэхнікумах, інстытутах на занятках па эстэтыцы, мастацтву.

На мініскіх механічным заводзе імя С. І. Вавілава сканструяваны першы ў краіне праектар для дэманстрацыі звычайных дыяфільмаў на шматметровым экране ў вялікіх лекцыйных залах. Апарат мае спецыяльную прыстаўку, якая дазваляе адрозніваць прэзентацыю на экран перад дадатковай зарадка да дзевяці кадраў. Дыяфільмаў устанавіваюцца ў металічныя гібкія, якія захоўваюць іх ад механічных пашкоджанняў, а таксама аблігваюць лентару іх тэматычны падбор.

Перавагай «Гарызонт» з'яўляецца і тое, што з яго дапамогай можна паказваць на вялікім экране кадры са звычайнай плёны і фотоплёнкі шырокім 24х36 міліметраў. Новы надпраектар знойдзе шырокае прымяненне ў культурна-асветустановах, пры правядзенні лекцый і тэматычных вечараў, а таксама ў школах, тэхнікумах, інстытутах на занятках па эстэтыцы, мастацтву.

САМАЕ ВАЖНАЕ ЦЯПЕР, КАБ КОНЫ СЕЛДАТ ЗРАЗУМЕЎ, ШТО ТУТ, У ЕУРОПЕ, ЁН ПРАСТАЎЛЯЕ СВАЮ ВЯЛІКУЮ ДЗЯРЖЭВУ І ШТО ГАЛУЎНАЙ ЗБРОЎ ЯГО ЗАРАЗ З'ЯВЛЯЮЦА РАЗУМ І СРЦЕ.

Гэтыя словы гучаць у п'есе Валентына Якова «Салаўіная ноч». І гаворыць генерал Лук'янаў — адзін з яе персанажаў, а ў спектаклі, пастаўленым на гэтай п'есе цяперашнім гасцем Мінска Смаленскім драматычным тэатрам, — галоўны герой.

Так, так, у гісторыі пра тое, як праз дзеньці два пасля апошняга страляў вайны ў пераможанай Германіі сэрца ліліся і адкрылі адна аднаму свеце сэрцы і воіны сэрца Ігара, найбольш хваляе гледача не само іх раптоўнае келіне і рацёнае будзе справядлівым адрозні адначыць пераможаных частак і трапятлівасць дузту ацэраў В. Амаляна і В. Назарава, а сухаваты немалады генерал, акому хэпіла і глыбіні, і сумленнасці, і мужнасці, каб правільна на вестку пра гэта адгукнуцца.

У п'есе, падае якой адбываюцца чэзры стагоддзя назад, пастаноўшчы спектаклі М. Керсонскі і выканаўчы ўзбавілі магчымае вострага, ацэравага роздуду пра гуманнасць сацыялістычнай маралі, пра мужнасць стаяць за не ў складаных, нават рызкіх умовах акалічэнска.

Агульнавядома, што мужнасць прэлюяцца не толькі ў адкрытай сутычцы з ворагам, не толькі тады, калі ўсім і табе самому абсалютна яшчэ, да свае, да чужыя. Зала выбухае аландысмантамі, калі генерал Лук'янаў (у спектаклі гэтую ролю выконвае чыць два ацэра, мне даваўся бацьчы М. Аляксандрава) вырвае парываць аддадзены камандуючым пад гарачую руку загад на перадаваць баразіна ў пракуратуру. У напружанай ацэра гучыць адзак генерала на перасцярогу палкоўніка Турні што ён, Лук'янаў, прымае увесць агонь на сабе і што сэржант нават не даведзецца, што «ты зрабіў дзеля ягон. У адказ гэтым, вырашаным ацэраў яшчэ раз роздум-споведзь, — галоўная думка спектакля:

«Гэта не вайна. Зраўмеі, гэта не толькі для хлопца, гэта і для мяне вельмі важна, што я да канца зрабіў усё, што мог. Разумееш — для мяне! Бо праціць за ўсё скажеш: «Гэтак чалавеку усё роўна нельга памагчы» — і праціць міма. Адуці раз праціць... і потым нічога не застаецца святога. А без гэтага жыць нельга. Нельга».

Не ведаю, чыя гэта заслуга —

Ацэра М. Аляксандраў у ролю генерала Лук'янава.

ГАСТРОЛЬНАЕ ЛЕПА З АРСЕНАЛА ГАЛУЎНАЙ ЗБРОЎ

СПЕКТАКЛЬ «САЛАЎІНАЯ НОЧ» — У СМАЛЕНСКІМ ДРАМАТЫЧНЫМ ТЭАТРА

тэатра або самога ацэра — але ў варыянце п'есе, які іграецца смаленска, зроблены абсалютна параўнальны, разумныя курторы ў параўнанні з апублікаваным часопісам варыянтам. Курторы, якія пазбавілі п'есу ад некотрых савецка-жуды, не бездакорных з пункту гледжання мастацкага густу, эпізоды і падкрэслі, павялічылі маштабнасць галоўнага ў ёй.

У спектаклі нямаю ацэраўскіх удач. Добрага слова, апроч памятных ужо В. Назарава, В. Амаляна, М. Аляксандрава, заслугоўваюць А. Юкляеўскі, які з мяккім, добрым пачуццём да свайго героя накідае неадчужна першага салдацкага неадчужна «першага салдацкага Кузавкова» — старшыні Федараўскага ў ролю лейтэнанта Федараўскага — зя п'еска і хвацкашо гэтага зухватата памочніка камандзіра... У адваецца натура не адначасова ў сваёй філасофскай праставасці: В. Макараў — выканаўца ролі старшага ацэра камандзіра Цімафеева, які быў да вайны настаўнікам і застаецца ім і ў маёрскіх пагонах...

У п'есе «Салаўіная ноч» была не самая лёгкая дарога да гледача. Некаторыя тэатральныя дзеянні лічылі нават яе праблематычна хісткай. Спектакль Смаленскага абласнога тэатра яшчэ раз пераконвае, што размова, якая вядзецца ў п'есе В. Якова, абуджае добрыя, светлыя пачуцці, выклікае ў гледача роздум сур'язны, па-харошаму ачышчальны.

У п'есе «Салаўіная ноч» была не самая лёгкая дарога да гледача. Некаторыя тэатральныя дзеянні лічылі нават яе праблематычна хісткай. Спектакль Смаленскага абласнога тэатра яшчэ раз пераконвае, што размова, якая вядзецца ў п'есе В. Якова, абуджае добрыя, светлыя пачуцці, выклікае ў гледача роздум сур'язны, па-харошаму ачышчальны.

У п'есе «Салаўіная ноч» была не самая лёгкая дарога да гледача. Некаторыя тэатральныя дзеянні лічылі нават яе праблематычна хісткай. Спектакль Смаленскага абласнога тэатра яшчэ раз пераконвае, што размова, якая вядзецца ў п'есе В. Якова, абуджае добрыя, светлыя пачуцці, выклікае ў гледача роздум сур'язны, па-харошаму ачышчальны.

Зноў ЛіМа

ФАКТЫ СУПРАЦЬ АКТАЎ

Калі я пазвану наместніку нарчалніка абласнога ўпраўлення культуры М. Лукашукі і спытаў яго, чаму марудзюць з адкрыццём Брэсцкай бібліятэкі імя Горкага, ён адказаў:

— Усё, што залежала ад нас, мы зрабілі. Цяпер затрыма — за будынкам, — Хіба яны не аддалі будынак? — Даўно здалі. Да карысці мала.

— Ведаецца, як быў, калі камісія вельмі жаласліва? Тады яна падпісала акт... А пасля за галаву хапалася. Недароў сваймі рукамі не выправілі... Міхал Васільевіч раіць... Газета павіна выступіць на гэтым пытанні вельмі востра.

Я адраў ж пайшоў у бібліятэку. Паказвала мне я спачатку супрацоўніца метадчынага кабінета Ала Сяргееўна Чапусава. Так, бібліятэка рызкуецца да адкрыцця... Але... Не хваляе стэлажоў, сталюў, крэслаў, падветачнікаў, стэндэў, бар'ераў і г. д. і х не паставілі Пасуцін дэравапрацоўчы камбінат. Баранавіцкая маблеява фабрыка.

Пра ўсё гэта ўжо не раз гаварылі на нарадах у дырэктара. Яно б яшчэ нічога, як кажучу. Але ўсё біла — за будынкам.

Ведаецца, мы пашпадавалі іх — пашпадавалі і дырэктар бібліятэкі В. Васільевіч — бо ім не далі б прэміі. Але яны і так яе не атрымаюць! — усміхаецца ён задаволены і пераходзіць на патэтыку: — Дзень адкрыцця бібліятэкі не за гарамі. Наш налетку робіць усё, каб яго мага хутэй набыць гэту ўрачыстую хвіліну.

А. ГАРАЙ, літсупрацоўнік Брэсцкай абласной газеты «Заря».

Я ледзь не апладурую. Дырэктар здаўлена глядзіць на мяне.

— А ведаецца, з-за чаго затрыма? — гаворыць Уладзімір Мікалаевіч. — З-за пад'ёмніка. Я не разумю гэтага магчымага слова і доўга выслоўваю тлумачэнні. Нарэшце мне ясна, што пад'ёмнік — гэта сэрца бібліятэкі. Але яно не б'ецца — будынак ішчэ не ўстанавілі яго.

Але ці толькі затрыма з-за гэтага? Ва ўсіх вонках шчыльны дзверы перапоначы, не па правільна устаноўлены пакарныя скрыні, сцены і столі патрэскаліся... Дырэктар не вельмі наракае на гэта: а раптам ты два-тры рабочыя, якіх БУ-83 камандзіравала зямляць сляды, знікнуць? Што тады?

За ўсё гэта павіны адказваць не толькі будынікі і пастаўшчы інвентар і мэблі, не толькі дырэктар бібліятэкі В. Васільевіч. Абласное ўпраўленне культуры таксама не ўсё зрабіла, каб адкрыць бібліятэку ў наменачы тэрмін. Грошы на мэблю, вядома, адлучылі, акт аб прыёме будынка заўчасна падпісала, час ад часу нават званіла, цікавілася — як там у вас... Але нантролю за будыніткам, бібліятэкі не наладзіла.

«Калі ж урэшце будзе адчынена бібліятэка?» — пытаюцца чытачы. Ніхто ў Брэсце гэтага не ведае.

А. ГАРАЙ, літсупрацоўнік Брэсцкай абласной газеты «Заря».

ТЫСЯЧА СПЕКТАКЛЯЎ

Грамадскасць Бабруйска адзначыла 20-годдзе творчай дзейнасці народнага тэатра мясцовай прамісловасці. Тэатр жадаю госьці на прамісловых прадпрыемствах горада, у навадзгашах і саўгаша раёна. Неаднаразова гатаму калектыву прыходзілася выступіць на абласных і рэспубліканскіх аглядных самодзейнасці, выяжджаць са спектаклямі за межы рэспублікі. А рэпертуар тэатра не малы. Тут творы Які Купалы, Кандрата Крамына, Канстанціна Сіманана,

НАРОДНАГА ТЭАТРА

Аляксандра Карнейчука, Аляксеева Арбуза

ЧАС прымушае наша мастацтва быць паспартунай у сваёй актыўнасці ў сцвярджэнні дарогі нам усім разволюючых ідэяў, у ідэяў вобразу, якія ясна ў гэтым гоманізму, грамадзянскай страснасці, камуністычнай ідэянасці. Мы, кінематграфісты, павінны яшчэ і яшчэ раз сказаць (свету, імя, якое, кожны раз па-новаму, адкрываючы новыя магчымасці, новыя формы кінамоў) пра тое, якія людзі, людзі новага грамадства, што па ленынскіх планах будуць сваё жыццё, якія іх прынцыпы, погляды, характар іх уземаадносінаў.

Творчы калектыў «Масфілм», буйнейшай студыі краіны, бячыць сваю заданую ў тым, каб стварыць кінафільмы, якія прадаваў паказваючы перамогі нашага народа ў мінулы і цяпер. Мы імкнемся глыбей разабрацца ў выніках нашай сённяшняй працы, заглянуць у заўтрашні дзень, шчыра ацаніць свае дасягненні і пралікі.

Неабліжача змяняліся даты — 100-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Ляніна. Велізарнае значэнне мае гэта дата і для майстравых экранна. Ясна, што ленынскі фільм — гэта не ўрачыста іпаіскае партызанскае паказанне, гэта наша зброя ў барацьбе за сцвярджэнне камуністычных ідэяў.

Не так даўно выйшаў на экраны фільм «Шостае ліпеня», пастаноўлены рэжысёрам Юліем Карасікам па сцэнарыі Міхаіла Шатрова. Гэта карціна, у якой ярка і хваляюча расказваецца пра тое, як пад кіраўніцтвам Ляніна летам 1918 года ў Маскве і ў іншых гарадах адбыліся перамогі над ворагамі.

чы, Ляніна, які мудра і шчыра ацаніў небеспечную для разволюючых ідэяў сітуацыю.

Зара Юлій Карасік распачаў работу над новай карцінай «Лянін, год 1903». Яна прысвечана падзеям, звязаным з гісторыяй стварэння большавіцкай партыі. Не экране будучы паказаныя старыя барачы Ляніна за чысціню і манілінасцю радоў партыі, расказана, як падрыхтоўваўся ў

кіраўніцтвам якога краіна рабіла першыя крокі на шляху аднаўлення разбуранай народнай гаспадаркі.

Нам і здаецца яшчэ адна карціна, якая, бадай што, будзе непадобна на тое, што дагэтуль рабілася. Пакуль што яшчэ цяжка вызначыць жанр гэтай фільма. Ва ўсім разе, мы называем яго кінаанталогіяй, прысвечанай Ляніну. У фільм павінны ўвайсць спя-

дзяжыма рабочы і сялян. Стварыў фільм рэжысёр Уладзімір Чабатароў.

Валюючы ролю ў нашай гісторыі выпала адыграць дыпламатам ленынскі школы. Адыграў іх — Аляксандра Калантай. Ён і прысвечанае фільм «Пасол Савецкага Саюза», які расказае аб жыцці і дзейнасці славаўтай жанчыны-дыпламата, якая беззапаведна аддала сябе працы на гэтым вельмі цяжкім і складаным пасту.

Аб тым, як ствараліся Савецкія Узброеныя Сілы, наша слаўная Чырвоная Армія, будзе расказана ў фільме «Красная плошча» (рэжысёр Васіль Ардынін). Адымаць у цэнтры выступленне Ляніна перад байцамі на Краснай плошчы, яго заклік да самаададзены абароны сацыялістычнай айчыны, які знайсці гарачы водгук у сэрцах мільёнаў рабочы і сялян. Кінарасказ прысвечаны лесе аднаго з палкоў царскай арміі, які большавікам-ленінам удалося перамагчы ў адно з першых фарміраванняў Чырвонай Арміі, надзейнага абаронцу разволюючых ідэяў.

Слаўныя традыцыі воінскай разволюючых прадукцыі на палках бітваў Валікай Айчынай ваіны іх сынамі і ўнукамі — салдатамі і афіцэрамі Савецкай Арміі, які ў суровых баях разграмілі моцнага і хітрага ворага. На студыі завершана работа над фільмамі «Вогненна дуга» і «Прыгры» з шыка «Вызваленне Еўропы» (рэжысёр Юры Озеру). Гэта маштабныя творы, якія ахопліваюць важныя падзеі мінулай ваіны. Цяпер ідзе падрыхтоўка да стварэння шырокафармацыйнага фільма «Узліцце Берлін», які і завершыць нашу кінаэпопею «Вызваленне Еўропы».

Неўзабаве будзе закончаны фільм «Дырэктар», які па сцэнарыі Юрыя Нагібіна ставіць рэжы-

сёр Аляксей Салтыкоў. Пратэптам героя гэтай карціны з'яўляецца вядомы арганізатар айчыняга аўтамабілебудавання, былы рабочы, а пасля дырэктар Маскоўскага аўтазавода Іван Ліхачоў. Гэты фільм аб рабочым класе маладой Савецкай рэспублікі, нахвненні і энтузіязму яго дэлі магчымасці паспяхова вырашыць многія складаныя кінадрамагаспадарчыя праблемы часу.

Тэма рабочага класа, яго жыццё і самаададзены праца — адна з самых важных у сучасным савецкім кінамастацтве. Цяпер у павільённых студыі адмаецца фільм «Самая шчаслівая». Герой карціны — малады рабочы, які ўдзельнічае ў будаўніцтве буйнога прамысловага прадпрыемства ў Карэліі. Ставіць карціну рэжысёр Аляксандр Сурын, які бячыць сваю мэта ў тым, каб як мага глыбей раскрыць характары нашых маладых сучаснікаў — людзей працы, прайніваюць у свет іх «Мра даў».

«Рада дзіўных снігоў» — карціна пра геалагаў — вучоных і рабочы, якія пракаляваюць шлях для магістраў будучага. Гэта людзі паўсядзённага непрыкметнага подзвігу, проста і мунія, які вышэй за ўсё ўмеюць цаніць супраўдана таварства. Малады рэжысёр Леанід Галаўня мае магчымасць не цікавым жыццём матэрыяле зрабіць фільм на сучаснаму тэму.

У творчай праграме нашай студыі — шмат твораў, над якімі працуюць майстры ўсё пакаленняў — і сёння, і зусім малады, што робіць сваё першае крокі ў кінематографію. Але крокі б ні была тэма фільма, мастак імкнецца рашыць яе з пазіцыі сучаснасці, зрабіць у лепшым сэнсе слова сучаснаму нашаму часу, нашай эпохе.

(А.ДН.)

Выступае Цэнтральны мастацкі ансамбль Войска Польскага.

У сувязі са змяняльнай датай у жыцці брацкага польскага народа — 25 годдзе Польскай Народнай Рэспублікі, якое спадчыніла 22 ліпеня гэтага года, у нашай краіне праходзіць месячная польскай культуры. Заключэнне частка месцячкіна праводзіцца на Беларусі, куды разам з вялікай групай дзеючых літаратуры і мастацтва ПНР прыхаў Цэнтральны мастацкі ансамбль Войска Польскага.

Наша грамадства з асаблівай прыемнасцю і цікавасцю сустракае выдатны мастацкі калектыў брацкай Польшчы. Гэта ж на беларускай зямлі, пад вёскай Ляўна ў Горацкім раёне на Магілёўшчыне, упершыню ўступіла ў бой супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў польскай дывізія імя Тадэвуша Козела, з якой пампаўна гісторыя Узброеных Сіл Польшчы. Мастацкі ансамбль Войска Польскага — дзіця незвычайна тэатральна гістарычных дзей у жыцці польскага і савецкага народаў.

У гутарцы з карэспандэнтам «Літаратуры і мастацтва» часопісу Польскай Арміі Казімеж Марцінчак і прадстаўнік Галоўнага палітычнага Упраўлення Польскіх Узброеных Сіл палкоўнік Тадэвуш Козель расказалі, што за 25 гадоў ансамбль Войска Польскага даў больш васьмі з паловай тысяч канцэртаў, на якіх прысутнічала больш за 10 мільёнаў слухачоў. Ансамбль быў неаднаразова на гастролях па ўсім сацыялістычным краінах і ў Францыі.

За гады свайго існавання Цэнтральны мастацкі ансамбль прайшоў цікавы творчы шлях — ад выканання ў праграмах асоб-

ных песень і танцаў да стварэння буйных тэатральна-выпраграм-спектакляў.

— Тая праграма, — гаворыць кіраўнік ансамбля, — якую мы паказам аншансам, з'яўляецца спеваабільным спектаклем-агледаннем песні, танца, спанчэных распадаў Польскай арміі ад XVII стагоддзя да нашых дзён. Праграму мы назвалі «Чудоўная нацца Польскай краіны». Калі першая частка спектакля прысвечана гісторыі свабоды, з'яўляецца зборам дзю другай агляданнем пра пачаткі апошняй сусветнай ваіны, пра барацьбу за новую Польшчу і пра сённяшні дзень Польскай Народнай Рэспублікі.

— Для нас, — гаворыць палкоўнік К. Магнюскі, — ваенная культура — неаддзяльная частка вялікай культуры польскага народа і гэтай думкай прасякнуты ўсе праграмы Цэнтральнага мастацкага ансамбля.

Саме шчырае жаданне ўсіх удзельнікаў калектыву, гаворыць К. Магнюскі і Т. Козель, каб канцэрт-спектаклі, што мы даём, спрыялі дружбе і ўзаемапавазе паміж нашымі брацкімі народамі і іх узброенымі сіламі. Мы шчыра верым, што нашы праграмы будуць садзейнічаць захаванню ў памяці маладзёў і сучасных пакаленняў палкаў годчыннага подзвіга Савецкай Арміі, якая дапамагла нам выратаваць польскі народ ад знічэння фашысцкімі захопнікамі. Мы верым, што нашы праграмы дапамогуць захаванню ўдзячнасці і любові польскага народа да Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада, якія зрабілі ўсё, каб існавала Польская Народная Рэспубліка — свабодная і сучасная дзяржава польскіх рабочы і сялян.

СВЕТ Хемінгуэя

ДА 70-А ГАДАВІНЫ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Яго спадарожнікам у жыцці былі салдаты і рыбакі, газетчыкі і тэрара, спартсмены і мастакі, афрыканскія палітыкі і прастыя перыжакі, рэспубліканцы Іспаніі і рэвалюцыянеры Кубы...

Сярод сваіх дуючых настаўнікаў ён называў Льва Толстага і Івана Тургенева...

Ён чытаў сваю, як «цвяжкая знайцы супраўданае слова»...

Нават калі б ён быў аўтарам толькі двух публіцыстычных твораў — «Паміж амерыканцаў і яўрэяў» і «Пісьменнік і вайна» — і тады б здзеіча імя, імя яго засталася неспрытнае...

Але ж мы атрымалі такія шэдэўры, як «Стары і мора», «Святая, якое заўжды з табы», «І ўзыходзіць сонца» («Фістэкі», «Мелерамонаны», «Снігі Кіліманджара», «Вязьмі зброя», «Па кім зварочаць прозі», «Крыштальна прасцяраць памочкі», «Аб'явіць поўнай годару жыцця» з усёй яго сілавой дапамогай, з усёй яго логічнай разлічана і перамогі чалавечыя ў чалавечы і ў чалавечы. А спіс яго твораў пакуль што няпоўны — убачыла свет яшчэ не ўсё з літаратурнай спадчыны пісьменніка.

Нянавісць да несправядлівай ваіны, нянавісць да фашызму, як да злыянаснай пухліны на сацыяльным арганізме, нянавісць да «какул капіталістычнага свету» — імяна яна, гэта нянавісць, памгае зразумець логіку жыццёвых шляхоў Эрнэста Хемінгуэя, які прыходзіў яго на франты першай і другой сусветных войнаў, у рэспубліканскую Іспанію, на Кубу, імяна яна памгае ацаніць сабе «дзеіць дзеістыя айсберга» жыцця пісьменніка, што заняў тое вялікае месца ў дуючым жыцці чалавечы.

Сёлет 21 ліпеня яму было 67 гадоў, гэтак чалавек, які не ведаў кампрамісаў са сваім сумленнем, чалавек, які імкнуўся, каб яго словы і а ён быў вельмі скрупулёзны і не разыходзіўся са скрупулёзны.

Творчасць Хемінгуэя і яго жыццё з усімі іх супрацьсасціямі — гэта вялікі свет, узаходзіць у які дыхаеш на поўня гудзі, адчуваеш, што думка і паучыццё абастраваюцца.

У свеце Хемінгуэя жыўць салдаты і газетчыкі, тэрара і палітыкі, рэвалюцыянеры і мастацкі людзі, пра якіх і дзея якіх пісьменніку удалося знайсці «супраўданае слова».

Ул. БОЯКА.

Аўтар ФІЛЬМАў— ЧАС

Уладзімір СУРЫН, генеральны дырэктар кінастудыі «Масфілм»

якіх складаных умовах праходзіў гістарычны дзень з'езд РСДРП. «Цяпер у заўтрашні дзень» — так будзе называцца стужка, здымаючы якую прычыне рэжысёр Вілен Азароў. У аснову яе пакладзена важная падзея, звязаная з пераездам савецкага ўрада на чале з Ляніным з Петраграда ў Маскву. У час гэтай падарожжа, на той час дастакова небяспечнага, Ільч не толькі думае пра лёс Савецкай Расіі, але і напісаў адзін са сваіх важных артыкулаў, у якім намячыў праграму будучых работ.

Шырокая вядомасцю карыстаецца п'еса Мікалая Погодина «Крамлёўскія куранты». Аляжым жывілаваў гэты цікавы твор савецкай драматургіі. У ім вельмі ярка дадзены вобраз Ільчы, пад

няй адзінай мастацкай задумай фрагменты з лепшых стужак кіналеніна. Вядомы кінарэжысёр Міхаіл Ром пакладзе аснову гэтай значнай і захапальнай працы.

Вельмі важна расказаць і аб паліцыі Уладзіміра Ільчы, аб людзях, якія ажыццяўлялі яго планы, усё свае веды, сілы, волты аддавалі абароне заваяў Кастрычніцкай Адыі з такіх фільмаў — «Крах». У ім мы сустракаем з Феліксам Эдмундавічам Дзяржынскім, рыцарам рэвалюцыі, пад кіраўніцтвам якога праводзіцца аперацыя супраць аднаго з самых злых ворагаў маладой Рэспублікі Савецкай Барыса Савікава. Гэта аперацыя мела вельміны палітычны рэзананс, садзейнічала ўмацаванню бяспекі першай у свеце

аб навалку хлеба, але і аб прыгажосці роднай зямлі.

Напісанае не задавальняла. Вялікай падтрымкай былі пісьмы Міхаіла Ісакоўскага, у той час ужо вядомага паэта. Ён, падхопліваючы кожны ўдалы радок у маіх вершах, багатыласна высмейваў ілгу да няўцясці, да слоўных мудрагельстваў.

Я ўсё больш разумею, што для паспяховай работы ў паэзіі мне не хапае культуры, і я паступіў на літаратурнае адзяленне Смаленскага педагагічнага інстытута.

У тое лета ў мяне гасцілі па-

дружка, вернасць, родная прырода, гісторыя...

НА АПАЛЕНАЙ ЗЯМЛІ

У першыя ж дні ваіны, калі Смаленск на маіх вачах быў ператвораны ў руіны, я пайшоў добраахвотнікам на фронт, захапіўшы з сабой анталогію часнай сусветнай паэзіі, выдадзена ў Кіеве ў 1912 годзе, кніжку выбранай лірыкі Гейне і трыці том прыжыццёвага выдання Блока з вершамі ад Расіі. Гэтыя кнігі былі са мной не-

Мікалай РЫЛЕНКАУ

ГОЛАС СУЛЕННЯ

Незадоўга да смерці Мікалай Рылёнкава з ім сустраўся карэспандэнт А.ДН. Мікалай Рылёнкаў лірык, блізка да людзей, да працы, клопатаў, радасці і смутку. Яго вершы — голас сумлення паэта. За чатыры дзесяцігоддзі свай літаратурнай дзейнасці ён выпусціў больш як сорак паэтычных і празаічных зборнікаў, мноства артыкулаў аб літаратуры і паэзіі. На гэтай сустрэчы ішла гутарка аб пісьменніках, аб іх адносінах перад народам. Рылёнкаў мога расказаць і аб сабе, аб сваёй творчасці. На малю, гэта інтэрв'ю ўбачыць свет толькі пасля смерці паэта.

Тое, што расказаў Мікалай Рылёнкаў, мы пралагнем увазе чытачоў у запісе карэспандэнта А.ДН Тамары Залатухінай.

эт Аляксандр Твардоўскі і крытыкі Андрэй Македонаў.

Твардоўскі чытаў новыя раздзелы паэмы «Шлях да сацыялізму», над якой ён тады працаваў. Гэта паэма была яго першым подступам да тэмы календэлізацыі. Вёску ён ведаў выдатна, адчуваў яе, як кажуць, скураў.

У 1938 годзе Дзяржпралітвядат выпусціў кнігу маіх выбраных вершаў «Дыханне». Гэта быў трэці паэтычны зборнік.

У перадавычых гадах, калі ў паветры ўжо адчуваўся пах наваліны, мяне захапіла гераічная навазнага «каменным пісьменнікам» дзяржавы Маскоўскай. Я напісаў дзве невядомыя гістарычныя паэмы «Скамарох Аўсей Набалон» — аб мужнах простых рускіх людзей у барацьбе з імпэрыяльнымі захопнікамі ў эпоху так званата смутнага часу, і «Валікай зямля» — аб паўстанні смаленскіх чорных людзей ў XIV стагоддзі. Абедзве гэтыя паэмы ўвайшлі ў зборнік «Вярозна пералесак», які і лічу лепшай з маіх даваенных кніг, хоць пры з'яўленні яна была жорстка аблаяна крытыкай. Адына дорабычывага рэцэнзія на яе з'явілася ў «Новым міры». Я ж пісаў аб такіх «неацэнтаўных» рэчах, як каханне,

разлучна. Я пранёс іх у палёвай сумцы па ўсіх франтавых дарогах. Толькі яны і засталіся ў мяне ад даваеннай абліятэі, якую я пачаў збіраць яшчэ студэнтам. Цяпер гэтыя кнігі і хаваю як самыя дарогі рэлікі.

На фронце я камаўдаваў узводам у сапраўдных батальёнах, ніраваў і разніраваў палі, наваў процывапаньвае рэлі, будаваў умацаванні, а па начах у зямлянцы, у прамежках паміж бамбэжнікамі, пісаў вершы, не думачы аб магчымасці іх надрукаваць. У гэтых вершах, якія ўвайшлі ў зборнік «Сіняе віно» і «Раваніне з іонацтвам», я ўпершыню загарваў поўным голасам узрушанай свядомасці, абуранага сумлення. Да мяне я бы сам сабой прайшоў усё тое, да чаго я даўно імкнуўся і што лічу галоўным у паэзіі, — поўнае і арганічнае зліццё асабістых і грамадскіх матываў.

Да наіва даён не забыў мяне сустрэчы з любімым горадам, у якім я не мог назваць знаёмых з іонацтва мясцін. Але я бачыў не толькі зарослыя бурліва-пустэчы з кожнымі агардзых дамоў над імі, я бачыў людзей, якіх я сустрэў у зямлянках і ў абмразах старажытнай ірапапольна сцяны, якія прывалалі пад бамбэжнікамі дзень і ноч, людзей, гатовых падзяліцца апошнім навалкам хлеба з зямлякамі, якія

вярталіся на родныя палалішчы.

Аб гэтым я расказаў, як мог, у паэме «Вяртанне і ў апошесці «Ля раскіданага гнязда».

КАВ СЛОВА ДАПАМАГЛО ЛЮДЗЯМ

У апошнія гады я многа ездзіў па краіне. Мне давялося пабываць у сталых Казастана і на палях Украіны, у гарадах і сёлах Літвы і Таджыкістана, Беларусі і Грузіі, Бураці і Мардоўі.

Я прыняў у сэрца ўсю іх спеваабільную прыгажосць. Гэтая прыгажосць узабагаляла мяне, але не зацімніла мілага сэрца харастава родных мне месці сярэдняй Расіі. Я заўбэдз у адначасно буду ўспамінаць гадзіны і дні святочных сустрэч з сябрамі на берагах Байкала або ля падножжа снежных вяршынь Каўказа, але абдумваць перахытае прыду на бераг якой-небудзь безымянай рачулі ў глыбіні Смаленчыны.

Я па-ранейшаму многа пішу аб прыродзе, а прырода для мяне — лястарна, у якой відна душа чалавеча з усімі яго марамі і клопатамі, радасцямі і засмучонамі.

Адына з маіх апошніх кніг — «Сняжніца». У ёй руская прырода, роздум аб лёсе чалавечым, аб жыцці. Складзена гэтая кніга, як і ўсе іншыя, не протым механічным падборам вершаў. У кожнага мастака ёсць свая скрапаная тэма, якая праходзіць і вар'іруецца праз усё яго жыццё. Тое, што раней не заўважалася, прыходзіць інакш. Іншымі словамі — незвычайнае ў звычайным.

Мне не раз на сваім вопыце даводзілася пераконацца, што супраўдана ўданы чынаюць мастака там, дзе яго асабісты лёс цалкам зліваецца з лёсам народа, дзе, выязваючы сябе, ён выказвае і аб тым бы яні пісаў, у меру маіх сіл стараўся знайсці такое слова, якое дапамагло б людзям.

Я не ведаю, якой будзе тая самая галоўная кніга, якая заўсёды наперадзе, але агляданьня на прайздены шлях, спажына магу сказаць:

Я многае дала не так, як бы спетаў, а не дала нічога, што по савесці далаць я мог.

У апошнія гады Мікалай Рылёнкаў многа працаваў над кнігай аб рускай паэзіі. Яна ўжо гатова, і чытаць яе ўбачыць. На дзень не ўбачыць яе назву, Мікалай Іванавіч даў ёй назву «Душа паэзіі». Размова ў ёй ідзе аб паэтычным майстравстве, пачынаючы са «Слова аб палку Іаравыч» (якое ён чудаўно пераклаў) і Ламаносава да нашых дзён. У кнігу ўвайшлі артыкулы пра Лермантава, Пушкіна, Некрасава, Блока, Ісеевіна, Пастэрнака, Ахматава...

— З гэтай кнігай я зрадніўся, і мне будзе шкада з ёй расставацца. У ёй мой роздум аб лёсе народа, аб лёсе літаратуры, аб грамадзянскасці ў паэзіі. Многа ўвагі аддаю тэме — Радзіма. Думаю, што ні ў адной другой літаратуры гэта тэма не займае такога месца, як у нашай рускай савецкай паэзіі. І гэта знамянальна.

Любоўю да Радзімы, шырыня мыслення, адточанасцю паэтычнага майстравства, глыбокім веданнем жыцця зававаў паэт прызнанне чытача.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАСКЕВІЧ.

Рэдакцыйны калектыў: З. І. АЗГУР, В. М. АПАДАЎ, А. Ц. БАЖКО (намеснік галоўнага рэдактара), Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОЎ, Р. С. БЯРОЗКІН, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБА, В. У. ІАШЫН, А. С. КАЗЛОЎСКІ, П. М. МАКАЛЬ, В. Р. МЕХАЎ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНШО, А. Г. ТКАЧОЎ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ:

г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намясніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела выйшчывага мастацтва, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 6-25-19, бухгалтэры — 6-25-87.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісьветель ВССР. Мінск. Індэкс 63856. Друкарня выдавецтва «Звязда». АТ 03932

КНИГА ПРЯХОДЗІЦЬ У ЦЭХ

У гэтай кнігарні ўсё, як і ў многіх іншых. Тут багаты выбар разнастайнай друкаванай прадукцыі. Ёсць палітыка-агледанне, асабістыя літаратура, паэзія, маркі для аматараў філатэліі. Ёсць і кніжкі для дзяцей, і кніжкі для жанчын, і кніжкі для мужчын. Мы будзем рады, калі атрымаем вашыя запыты.

Усё ў тым, што кінарыя працуе на грамадскім пачатку. Яна аднаго на Магілёўскім заводзе імя С. М. Кірава. Імя імятаў яе адкрылі — канструктар Валіціна Мілашэвіч, Іна дававаў дадуў інакш, Іна дававаў дадуў інакш, Іна дававаў дадуў інакш. У яго ўвайшлі канпрэўныя сястры Галіна і Людміла Барыніны, а тамсама іх спробы на

І. САУЧУК.

БЕЛАРУСІСТЫКА НА СТАРОНКАХ „SLAVIA ORIENTALIS“

Шмат старонкаў дадае беларускі часопіс «Slavia Orientalis» — орган Камітэта славяназнаўства Польскай акадэміі навуы. Амаль у кожным нумары друкуецца матэрыял, звязаны з Беларусцю. Толькі ў мінулым годзе тут было змешчана каля дзевяці артыкулаў прысвечаных беларускай мове і літаратуры. Сярод іх — «Аб беларускіх дыялектных рысах захадняга паўночча Беларусі» (А. А. Абрамавіч), «Аб развіцці недэсіміляцыйнага аніаня ў беларускіх дыялектах» (А. А. Абрамавіч), «Аб намінацыях і намінаторынах галосных польскай гаворкі ў Палессі» (В. В. Вярніч), «Заўвагі аб моўных асаблівасцях «Дзвінскіх» матэрыялаў» (А. А. Абрамавіч), «Даланыя сімвалы аналітычнага месца ў беларускай мове» (Груцко), «З наміраў наў над беларускай лексікай» (Э. Смулюкай), «Фразеалагізмы ў

тэме В. І. Іудзі біаграфіка» (Міхалевіч), «Казельніца» (Ф. Яноўскай), «Slavia Orientalis» — орган Камітэта славяназнаўства Польскай акадэміі навуы. Амаль у кожным нумары друкуецца матэрыял, звязаны з Беларусцю. Толькі ў мінулым годзе тут было змешчана каля дзевяці артыкулаў прысвечаных беларускай мове і літаратуры. Сярод іх — «Аб беларускіх дыялектных рысах захадняга паўночча Беларусі» (А. А. Абрамавіч), «Аб развіцці недэсіміляцыйнага аніаня ў беларускіх дыялектах» (А. А. Абрамавіч), «Аб намінацыях і намінаторынах галосных польскай гаворкі ў Палессі» (В. В. Вярніч), «Заўвагі аб моўных асаблівасцях «Дзвінскіх» матэрыялаў» (А. А. Абрамавіч), «Даланыя сімвалы аналітычнага месца ў беларускай мове» (Груцко), «З наміраў наў над беларускай лексікай» (Э. Смулюкай), «Фразеалагізмы ў

Імянама з'яўляе славянскасць і ярыя прыгажосць фарбаў. Гэтыя рысы ў першую чаргу ролілі іх з умовай народнай керамікай, дыванат-каштам, вышуквай, разой па дрэве.

Існуе звычай дацьці пісанні вясной як сімвал абуджэння прыроды, пачатку сельскагаспадарчых работ, які знак шырай прыхільнасці.

Кожную вясну мыхтары вёскі Крыварыі прыносяць у дом музэй вылікага ўкраінскага пісьменніка Івана Франка лепшыя пісанні, вызначваючы гэтым сваю павягу і любові.

На выставі «Украінскія народныя пісанні» ёсць кніга водгуку. Часцей за ўсё ў ёй мароткі запісы «Дзвінскіх» календарных, дзюкуючых календарных, дзюкуючых адскай арганізацыі Украінскага таварства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Дзюкуючым тым, у большай частцы безымянавым умельцаў, у чых мініячурных творах раскрываюцца талент і высокі мастацкі густ украінскага народа.

Аўгуста ТАРАДШ, (А.ДН.)

УКРАЊСЬКІЯ НАРОДНЫЯ ПІСАНКІ

Імянама з'яўляе славянскасць і ярыя прыгажосць фарбаў. Гэтыя рысы ў першую чаргу ролілі іх з умовай народнай керамікай, дыванат-каштам, вышуквай, разой па дрэве.

Існуе звычай дацьці пісанні вясной як сімвал абуджэння прыроды, пачатку сельскагаспадарчых работ,